

Mötesreferat Hur påverkas de globala energimarknaderna av kriget i Ukraina?”

Datum: 29 september, 2022

Tid: kl. 08.30-9.30

Plats: Scandic Anglais, Stockholm

Energimyndighetens forum för globala energifrågor arrangerade den 29 september ett frukostseminarium om hur de globala energimarknaderna påverkas av kriget i Ukraina. Energimyndighetens generaldirektör Robert Andrén och Bjarne Schieldrop, Chief Analyst, Commodities på SEB var inbjudna att ge sin bild av den aktuella situationen.

Robert Andrén inledde mötet med att lyfta vikten av att se energifrågan ur ett globalt perspektiv, att säkerhetspolitik och energi går hand i hand och att energi idag har blivit ett vapen.

Han menar att nuvarande situationen är ett ”wake up call” att ställa om och koppla bort Ryssland och det fossila. Robert är inte säker på när vi kan ställa om till ett fossil-oberoende men att vi har goda chanser att bli oberoende av Ryssland.

Det som driver situationen i Europa idag är en oro, inte en direkt energiråvarubrist, en oro baserad på energipriser. Vi måste bygga in en robusthet och försörjningstrygghet i det nya energisystemet. Energisystemet är globalt och vi kommer få nya beroenden och vi kommer att vara beroende av delar i vår omvärld, men frågan är hur mycket? Hur säkrar vi upp morgondagens energisystems komponenter? Försörjningstryggheten, elpriserna och klimatomställningen är tre utmaningar som vi måste lösa tillsammans. Även om priset och den situation som nu råder verkar mer angeläget här och nu får vi inte glömma att klimatkrisen kan ha ännu mer förödande konsekvenser, även i närtid.

Vad gäller det nationella arbetet som pågår med att bygga upp ett nytt totalförsvar, som är lika mycket det militära som civila, har vi en möjlighet att bygga någonting klokt och vi behöver fundera kring vad det militära behöver för energisystem i framtiden.

Bjarne Schieldrop inledde sitt framförande med att påminna om de senaste tio årens obegränsade utbud på olja, kol och gas har inneburit låga priser samtidigt som politiker kunnat fokusera på klimat och miljö. Men till följd av det pågående energikriget har politikernas agenda gått ifrån energi och klimat till att i stället handla om försörjningstrygghet och priser.

Energiomställningen drivs inte längre endast av klimatkrisen utan har i stället kommit att drivas av frågor kopplat till försörjningstrygghet och energipriser. Jag ser det som att energi- och klimatomställningen nu är på steroider, säger Bjarne.

Vidare talade Bjarne om att vi har haft en avreglerad marknad med ”just in time” mekanismer där vi inte behövt ha en buffert av varor då allt ändå har funnits ”on demand”. Nu står vi i stället inför en helt annan värld där konflikter mellan länder och stegrade energipriser som ökar leveranstiderna och framkomligheten av varor.

Som en följd av kriget ser Bjarne att efterfrågan på energi från autokratiska länder kommer att gå ner, och han förutspår en minskad efterfrågan på olja och gas från länder som exempelvis Saudiarabien.

Den ryska exporten av olja och gas är stor, och normalt går den största andelen till Europa, till exempel går hälften av rysk råoljeexport (48 procent) till Europa. Ryssland är alltså även beroende av Europa och inte bara tvärtom. Under 2019 importerade EU 36 procent av sin olja och oljeprodukter från Ryssland och 37 procent av sin naturgas. För EU är det framför allt gasen som är svår att ersätta pga. transporten.

Av den fossila energi som importeras till EU kommer nu endast cirka 13 procent från Ryssland, Bjarne menar därför att det inte ska vara omöjligt att helt sluta importera gas från Ryssland. Bjarne tror inte Europa någonsin kommer importera så stora volymer från Ryssland igen då våra relationer är förstörda för en lång tid framöver, och läckagen i Nord Stream visar på detta än mer.

Dagens naturgaspriser är tio gånger högre än normalt. Med nuvarande utveckling skulle EU under 2023 komma att använda **cirka 10 procent av sitt BNP** på el. I vanliga fall är denna siffra 1 procent. Detta menar Bjarne är allt för högt mot vad marknaden kommer att klara av varför det inte kommer att bli så i realiteten. I slutändan är det konsumenterna och industrin som bestämmer priset.

Även om energipriserna ökade redan under förra hösten så är det först nu vi ser effekterna. Enligt Bjarne har många industrier kunnat köra vidare tack vare fasta elavtal, men så fort avtalen löper ut och man måste börja handla på spotpriser (som är 1 000 gånger högre) kommer många verksamheter tvingas att stänga eller skära ner, vilket är en trend vi redan ser i Europa. Han säger att ”peak crazy” förvisso är bakom oss, men att ”peak pain” ligger framför oss. Det är nu den verkliga ekonomiska katastrofen kommer.

I och med sanktionerna mot Ryssland har Europa tappat importen av 3 miljoner fat olja per dag, men ytterligare sanktioner kommer detta att öka ännu mer. De höga priserna på naturgas gör att industrin ställer om till olja i stället för gas. Den gas som nu inte exporteras från Ryssland blir ett bortfall av energitillförsel för

hela världen. Bjarne menar att gaspriset kommer gå ned under 2023. Det är omöjligt för både konsumenten och industrin att fortsätta ha energipriser på 10 procent av EU:s BNP. Oljepriset borde också gå uppåt för att hamna i relation till gasen.

När fler och fler industrier tvingas läggas ner kommer vi se en kraftig minskning av utbud av varor (*supply destruction*). Här lyfte Bjarne särskilt risken med minskad produktion av konstgödsel. Efterfrågan på mat kommer till skillnad från annan konsumtion inte att påverkas av inflationen och priserna på livsmedel kommer därför att fortsatt öka.

Väderprognosen spår en varm höst 2022 i stora delar av världen.

Konsumtionen av energi för uppvärmning kommer då att gå ner, och i kombination med fulla energilager för tex. naturgas, kommer vi se fallande spotpriser på bland annat gas. Det kommer enligt Bjarne ge intryck att priserna faller, men vi måste komma ihåg att vintern kommer komma och den kommer bli svår.

De senaste dagarnas händelser kring **rörledningarna Nord Stream** menar Bjarne är ett tecken på att kriget i Ukraina har tagit ett steg närmare Europa, och så även Sverige. Han menar emellertid att detta kommer bli den sista vintern som Ryssland kommer kunna bedriva ett energikrig eftersom Europa snart kommer att ha ställt om sin energisammansättning och att Ryssland då mister sin geopolitiska maktställning.

Enligt Bjarne kommer 2022 bli det år vi minns för två saker: krisen i Ukraina och det år klimatet blev en verklig kris.

Bjöd han på några ljusglimtar då? Att vi framöver kommer att bli mer benägna att teckna längre och bindande avtal kommer leda till en stabilitet och trygghet för energiproducenterna att göra större investeringar i förnybar energi. Han nämner havsbaserad vindkraft som ett exempel.

Avslutningsvis följde en frågestund där frågor kring Europas möjlighet att ersätta den ryska naturgasen, de svenska oljeraffinaderiernas framtid samt EU:s krisinterventioner diskuterades. Enligt Bjarne kommer Europa på kort sikt efterfråga olja från andra länder, LNG från USA och mellanöstern men på längre sikt är det omställningen som är lösningen. Oljetillverkningen ser han vara en industri på nedgång, men med höga priser då ingen vill investera i fossil energi.

Vad gäller EU:s krisinterventioner anses inte problemet vara att EU inte satsat på förnybar energi, utan att man hållit kvar vid rysk gas.

Energimyndighetens forum för globala energifrågor anordnar seminarier vid ett par tillfällen per kalenderår. Seminarierna behandlar aktuella frågor och trender

på de globala energimarknaderna för att sprida information och skapa en diskussionsplattform. Anmäl dig [här](#) för att bli medlem och få information om framtida seminarium.